

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 18. Societas in Itatinensi regione quatuor oppida fundat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

*Itatinensium
animi im-
mutantur.*

*Rançonierius
per regionem
deducitur.*

*Subsidiarii
Socii veniūt.*

**CAPUT
XVIII.**
*Societas in
Itatinensi
regione
quatuor op-
pida fundat.*

*Primum
Divo Jofe-
pho sacra-
tur.*

*Secundum
Angelis.*

*Tertium
Verbo Incar-
nato.*

*Quartum
Rançonierius
Principibus
Apostolorum
deducitur.*

*Nianduabu-
suvii simu-
latis.*

His rebus, & præsertim Divino favore, Itatinensium animi ita immutati sunt, ut, suspicionibus positis, & odio in amorem verso, non tantum liberam prædicandi Evangelii potestatem facerent, sed certatim Rançonierium ad suos pagos invitarent; qui animorum propensione usus, rotam regionem exploratum ivit. Fuere, qui venientem ex latitæ excessu palmis elatum, in sua municipiola inducerent. Fame tamen grassante, more Barbarorum, palmarum medullis, in farinam contritis, se sustentabat, & subinde locustarum comestione, adhibita Divi Joannis-Baptistæ memoriâ, cœnam & prandium conficiebat. In his rebus versanti, Justus Vanfurkius Socius accessit, quo ad Antonium Ruifium pro Sociorum subsidio, & impetranda fundandorum oppidorum potestate, in Guairaniam remisso, labores continuans, omnium animos Sanctitate vitæ, dicendi vi, & aliis Apostolicis artibus sibi conciliavit. At ubi Vanfurkius cum Ignatio Martines, & Nicolao Enartio, amplâ facultate ad res gerendas instructus, rediit, simul omnes foundationi novorum oppidorum insudavere.

IN expeditione Itatinensi id usa venit, quod in magnis exercitiis factitari solet ex variarum nationum delectu plerumque compositis; nam ad constandum contra dæmonem manipulum non numero, sed fortitudine formidabilem, concurrere Didacus Rançonierius è Burgundiâ oriundus, sed in Belgio natus; Justus Vanfurkius Brabantus; Ignatius Martines Neapolitanus, & Nicolaus Enartius Lotharingus, virtute omnes illustrissimi, qui ubi consilia contulere, primi statim apud Itatinenses oppidi fundamenta jecere, communibus votis Divo Josepho consecrati. Nicolaus Enartius huic præesse jussus, ducentas familias in album statim retulit, cujus præcipuus labor fuit in distinguendis aliquot Barbaris, nescio quâ occasione Baptitum consequutis, sed lege avitâ viventibus, quibus refectis, ad Ethnicos catechesei instruendos deinceps operam felicissimè contulit. Secundum oppidum paucorum dierum intervallo in Tataguacuvii terris sub tutela Angelorum positum est, in quo administrando eluxit Ignatii Martines industria, brevissimo tempore ducentas etiam familias reducentis, & politicis Christianisque moribus informantis. In condendo templo ingens lignum contignationi destinatum è manibus fabrorum elapsum, Indum casu ita obriverat, ut penitus exanimatus crederetur. Ignatius Martines, ne fides novorum hominum hoc infortunio vacillaret, animatâ fide opem Dei imploravit, non frustra: nam ubi sacris vestibus indutus, Evangelium ritè pronuntiavit, Indus pro mortuo habitus ita statim in pedes surrexit, ut sequenti die fabricationi operam dare potuerit. Tertium oppidum Incarnato Verbo dedicatum, non procul ab Guarambaræorum Societatis olim laboribus clarorum finibus, Justus Vanfurkii, quingentas familias pedetentim in catalogū relaturi, curæ cessit. Huic oppido vicinus pagus subcensitus erat, cujus Dux Vanfurkius conveniens monuit, ne aliis rebus quàm docendis popularibus suis intenderet, se enim vitæ subsidia omnia copiosè ministraturum. Quartum oppidum Didacus Rançonierius, ex designatione Provincialis Itatinensis missioni præpositus, in Nianduabusuvii terris fundavit, rexitque, qui Nianduabusuvius non tantum se pro Itatinensium omnium Domino venditabat, sed extra patrios fines imaginariam potestatem extendens, prætendebat omnes Indos usque ad Assumptionis urbem suo subdi imperio debere. In comperto erat ab Itatinensibus populis pænè adorari. Hispani summo studio ab hinc retro multis annis ejus conspectum ambiverant, irrito tamen semper conatu: nam ut eos eluderet, alterum Indum supponebat, qui se Nianduabusuvium simularet. Eadem fictione usus Rançonierius per personatum hominem in ditionem suam recepit, indicto popularibus suis silentio, ne quis se advenæ Sacerdoti proderet, donec ejus mores conditionemque explorasset; interim ipse quasi unus de plebe, tradito alteri in speciem ornatu & comitatu suo, in oppido versabatur. Quadrimestri spatio in explorationeposito, cognito, Rançonierius Indorum rebus faventissimum esse, & ab eo uno contra vexatores suos patrocinium sperari posse, depositâ personâ tandem se prodidit, favorem impostero adpromittens. Igitur Rançonierius omnia in proclivi habuit, plerisque Nianduabusuvii affectis sanam doctrinam

admitten-

admittentibus. Hoc oppidum, Divorum Petri & Pauli nominibus insignitum tertio à Paraquario lapide positum est.

IN adversa novi oppidi parte, ad Paraquarii litus, Pañaguarum natio ab primo Hispanorum in has terras adventu, continuatâ crudelitate cædibus infestam omnem viciniam hactenus habuerat; adeò atroci famâ, ut Guaicuræis simillimi viderentur. Ad eos variis temporibus transfugerant aliquot Neophyti, pravitate animi aut nimis servitiis exacerbati, à quibus Pañaguarum didicerant Sociorum nostrorum conditionem, salvâ corporum libertate, animarum salutem tantummodò inhiantium, ob quam rem ad Rançonierium frequentes convenere, affirmantes se etiam sedem fixam ponere velle. Dictis addidit facta, stercas suas, approbante Rançonierio, pro more gentis non procul ab Apostolorum coloniâ extemporali opere in formam oppidi erigentes. Sed ex innatâ indole factis non addidere constantiam, trans Paraquarium ad sua latibula paulò post dilapsi. At in quatuor novis sedibus degentes singuli Socii studio pari baptizandis infantibus & adultis erudiendis infudabant, è sua quique statione per totam regionem animarum lucrandarum ergò excurrentes. Nec negligebantur Hispani Xeresiani, quibus Nicolaus Enartius Quadragesimali tempore adeò gnavam operam navavit, ut oppidi primores litteris ad Senatum & Episcopum Paraquariensem datis enixè postularint, interponerent auctoritatem suam ad impetrandam Societatis sedem. Præterea Guati, Gualachi, & variorum idiomatum populi, non procul aberant, panem Evangelicæ doctrinæ, ut apparebat, recepturi, si essent, qui frangerent. Extra Provinciam verò in terris ad Aurelianum vergentibus Pygmæi corporum parvitate insignes: Amazonæ, sic nuncupatæ, quòd totâ vitâ belligerantes, singulis annis exiguo planè tempore ex vicinis populis ad concipiendum viros adfiscere dicantur, & aliæ gentes adeò numerosæ, ut Rançonierius ad majores suos scribens, multa simul oppida in interioribus regionibus, cum suppeterent Socii, fundari posse affirmaret. Denique si præsentem rerum statum & spem futurorum considerares, una Itatinensis provincia cum adjacentibus regionibus ad obliterandam calamitosâ Guairaniæ memoriam sufficere videbatur. Sed iteratus turbo, præsentium rerum statu everso, & spebus magnâ ex parte elusis, alteram Guairaniam in Itatinensi provinciâ ferè nobis figuravit. Adeò verum est, accedentes ad Dei servitutem præparari debere ad tentationem.

SINGULI Socii in his quatuor sedibus degentes, solatii & Confessionis sacramentalis ergò, solebant se invicem invisere: & quia octiduo aberant Ignatius Martines & Didacus Rançonierius, inter utrumque oppidum designaverant pagum Jerein dictum, quòd ex condicito subinde concurrerent. Ibi dum quadam die simul agerent, Christi Crucifixi imago altari imposita copiosè sudare cepit, quo sudore reverenter pannis excepto, dubii num ex cælo tum temporis nubilo id evenisset, an ad prodigium referre deberent, taciti ominosæ rei præstolabantur eventum. Nec plures dies abiere, cum se portentis causa prodidit, nuncio de Mamalucorum in Itatinensem Provinciam adventu paulò post accepto. Hi post destructam Guaitaniam turmatim, cum numerosâ Tupicorum cohorte, eo, quo Socii itinere, ad proxima Xeresio loca penetrarant, inito que cum aliquot prædonibus scedere, de modo nova oppida statim vastandi egerant: quod ut minimo suo incommodo facerent, certos homines ad Sancti Josephi coloniam, absente Nicolao Enartio, destinant, dolosè significaturos, se non maleficii aut populationis ergò venisse, sed ut injurias ab interioris terræ Indis Rançonierio illatas vindicarent: posse se, si JESU Sociis doctoribus suis rem acceptissimam facere vellent, arma jungere. Dux oppidi prædonibus fidem innocenter adhibens, populares suos ad vindictam animatos armari jubet, & nullâ interpositâ morâ ad castra Mamalucorum perducit: quòd cum pervenissent, detectâ fraude vincula armis commutare ad unum omnes jussi sunt, imbelli turbâ defensoribus destitutâ, ex oppido ad castra facillè etiam translatâ. Nicolaus Enartius redux, oppidum vacuum ubi ingressus est,

Nn

& fraudis

CAPUT

XIX.

De Itatinensium Sociorum laboribus & ulterioribus spebus.

Pañaguarum spem facit conversionis.

Xeresiani sedem Societatis expectant.

De Guatiis,

Pygmæis,

Et Amazonibus.

CAPUT

XX.

Sancti Josephi colonia destruitur.

Sudat Christi imago.

Mamalucorum dolus.

Depradatio.

Nicolai Enartii virtus.